

СЕРГЕЙ ЛУКЯНЕНКО

ПРИ УСЛОВИЕ, ЧЕ Е ЧЕРЕН...

Превод от руски: З. Петков, 2008

chitanka.info

— Харесва ли ти? — попита Денис.

Доминик огледа автомобила. Ритна гумата. Отвори вратата, плъсна се на шофьорското място, поседя малко. Излезе и кимна:

— Става. Фиатът е по-хубав.

Денис не се обиди. В дълбините на душата си (и честно казано, не трябваше да се рови много надълбоко) той признаваше, че „Фиат-Стеларс“ са по-мощни, по-надеждни и по-симпатични от „Лада-Буря“.

— Фиатите са два пъти по-скъпи — сухо каза той. — А това е бедна планета. Фиатът за тях е излишен разкош.

Доминик се усмихна добродушно:

— Да, да... Това е бедна планета. „Лада“ е хубав автомобил. Само че защо си докарал толкова много?

Денис въздъхна и изтри потта от челото си. Те стояха в огромен хангар, запълнен с контейнери с логотипа на руския автозавод. Засега беше разопакован само един контейнер. Новата сребриста „Лада-Буря“ стоеше на бетонния под, обкръжена от неподвижни работи-товарачи. Изглеждаше някак не особено забележима. Денис извади дистанционното и натисна бутоните. Колата се оцвети в сочен оранжев цвят. Денис кимна доволно и каза:

— Населението на планетата е почти половин милиард. Нали?

Доминик кимна.

— Почти сто години тази планета не е имала контакт със Земята — продължи Денис. — Изостанали са, разбира се. Техните автомобили са много лоши. Но имат градове, имат пътища. Имат и с какво да търгуват! Нима си мислиш, че няма да поискат да се возят на хубави земни автомобили? Чувал ли си рекламният ни девиз? „Евтиното не означава лошо!“.

Доминик разпери ръце. Попита:

— Ти как мислиш, защо „Фиат“ изгуби търга?

— Колите са ви скъпи.

— Ха. При такъв пазар? Можеше да се сглобяват тук. Можеше да се намалят цените... в началото.

Денис не отговори. Тази мисъл също не му даваше мира. Но търгът беше спечелен, той получи перспективна длъжност — главен мениджър за цяла планета. Долетя едва вчера, нанесе се в хотела, посети местния автомагазин и се усмихна, гледайки старомодните таратайки. И ето че днес вече имаше стока. Хиляда автомобила „Лада-

Буря“ във всички възможни модификации — от най-евтината, където от удобствата имаше само климатик, автопилот и въздушна възглавница, до най-скъпата — с холографично оформление на интериора и гравитационна система за безопасност („Стопроцентова надеждност! По-голяма не може да има, попитайте всеки математик!“).

— Нали аз долетях тук не само за да продавам макарони — продължи Доминик. — Имаше предложение и от „Фиат“ — да опипам почвата. Но аз поседях една седмица тук и ги посъветвах да не се захващат. Макароните нямат нужда от реклама. Сол, захар, кибрит — също. Колите — те имат нужда.

— За какво говориш? — напрегна се Денис. Доминик беше приятен мъж, изобщо не приличаше на „типичния“ италианец. Бавен, обстоятелствен, изобщо не беше склонен към излишна експанзивност. Той беше долетял на планетата преди две седмици, още щом бяха пуснати редовните рейсове. Но тук ръководеше типично италиански бизнес — продаваше спагети.

— Изучихте ли местните закони?

— Защо? Ако планетата е приета в Съдружието, значи законите са нормални и няма нищо ужасно...

Доминик се изхили:

— Да-да. Нищо ужасно. Тази планета е заселена преди триста и двайсет години, нали? Я си спомни какво е ставало тогава на майката Земя?

Не се наложи да си припомня дълго. Присадените в детската глава по химичен път знания незабавно предоставиха услугите си.

— През 2106 година Земята е преживявала Епохата на Личния живот, и по-конкретно — Втората Рекламна Война. Доведено до отчаяние от рекламните кампании на транснационалните корпорации, населението...

— Достатъчно — каза Доминик. Въздъхна. — Изглежда, че сме имали еднакви учебници... Та така, колонистите, заселили тази планета, са напуснали Земята в момент, когато дори писоарът и тоалетната хартия са пеели рекламни песнички, докато ги използваш.

— И? — каза Денис, помрачнявайки.

Доминик се ухили. Каза назидателно:

— Та така, на Земята този процес беше приведен в разумни рамки. Но тази планета е заселена от хора, докарани до истерия от реклами. Затова при тях рекламата е била строго забранена. Под страх от смъртно наказание. И такива наказания, повярвай ми, е имало.

— Но нали сега те са длъжни да приведат своите закони в съответствие... — започна Денис, пребледнявайки.

— Да, смъртната присъда е отменена — успокой го Доминик. — Въведен е данък. Всяка реклама на всяка стока трябва да има лиценз... цената на лиценза е десетократната цена на продадената стока. При това — динамичната цена. Тоест, ако вдигнеш цената, трябва да доплатиш за лиценз.

— Значи не трябва да рекламираш нищо — измърмори Денис.

— Точно така! — Доминик вдигна назидателно показалеца си. — Започваш да разбираш ситуацията. При това, мой скъпи руски приятелю, тук за реклама се смята *всичко*!

— В какъв смисъл?

— Ако кажеш нещо хубаво за някаква стока — ти я рекламираш. Например... — Доминик извади пакет цигари и запуши. — Ти ми казваш: „«Шигаки» са готини цигари“!

— Какви „Шигаки“? — Денис учудено погледна привичната червено-бяла кутия.

— Само за пример — на лицето на Доминик се появи мрачна усмивка. — Вече свикнах да не хваля реално съществуващи търговски марки. Нали ми хвалеше ладата? Мога да те осъдя за заплатиш десетократната й стойност. Аз нали ти похвалих фиатите? Можеш да ме осъдиш за десет фиата. Накратко, ако някой, а този някой е или провокатор, или извратен, те попита харесва ли ти храната в ресторанта, или купения в магазина чадър, отговаряй с фразата „Устройва ме“. Този отговор е разрешен и не съдържа в себе си явна реклама. Или можеш да го критикуваш! Към антирекламата тук се отнасят много либерално. Така че... местните автомобили, между нас да си остане, са пълен боклук. И аз ще си купя „Лада“ от теб. Лично за мен. Но ти не можеш да продадеш хиляда автомобила. Защото не можеш да я рекламираш. А никой няма да купи скъпа стока без реклама. Това... това не са макарони.

Денис погледна нещастната „Лада“. Хубав автомобил. Не, без майтап, наистина хубав. Все пак заводът произвежда автомобили от

петстотин години. Правили са и с електрически двигатели, и, страшно е да си спомняш, с бензинови! Произвеждали са най-евтините автомобили в света, казват, че първата е струвала една копейка, затова и е наречена така — „Копейка“. И ето, добиха известен успех на междупланетния пазар...

— Но нали винаги има любители на новото? — попита Денис. — Ще ги купуват...

— Ще ги купуват — съгласи се Доминик. — Но никога няма да кажат публично, че колата им е харесала. Дори и на най-близките си приятели. Тук да похвалиш някаква стока — това е все едно на Земята да кажеш, че си интимен със своята котка. Отвратителна непристойност.

Доминик потупа Денис по рамото и тръгна към изхода на хангара. Извика от вратата:

— Да, и да ми запазиш една кола! Пълно комплектоване, разбира се!

— Добре дошъл... — мрачно измърмори Денис на себе си.

Тази вечер Денис прекара зад компютъра, ту изучавайки местните закони, ту изпращайки в централния офис, на Земята, панически писма по хипервръзката.

Доминик не беше излъгал. На тази планета рекламата беше най-ужасната вулгарност. Още по-лошо — тя беше най-ужасното престъпление.

Сега Денис разбра, защо всички магазини в града имаха табелки с еднакъв размер, на които с еднакъв шрифт беше написано: „Продукти“, „Дрехи“, „Книги“, „Инструменти“.

Сега се досети защо вчера вечерта келнерката в ресторанта изглеждаше толкова идиотски, усмихвайки се непрекъснато, но без да пожелае да препоръча нищо от местните блюда... добре че беше Доминик, за да направи поръчката.

И защо аборигените с такова въодушевление хвалеха местните пейзажи, говореха топло за своите жени, деца и кучета.

За човека е свойствено да хвали нещо. И най-ужасният мизантроп няма да издържи, ако му забранят да казва добри думи —

ако не за хората, то поне за продуктите на техния труд. За вкусния тютюн и страхотното вино. За удобното кресло. За приятната музика.

Тук това беше забранено. Има стоки — свободен си да ги купуваш. Но никой няма да каже и една добра дума за тях.

Едно общество може да съществува с такива закони. Естествено, техническият прогрес ще се забави. Но може да се живее без реклама. Друг е въпросът — как да продаваш скъпи стоки? Например — чудесните по съотношение цена-качество автомобили „Лада-Буря“?

Не, ако забраната беше само върху официалната реклама — това нямаше да е проблем. Пет, десет продадени автомобила — реално далеч по-добри от творенията на местната автомобилна промишленост — а после ще заработи системата на препоръките. Шофьорите ще се хвалят с колите си и...

Няма да стане. Няма да се хвалят.

Не е прието.

Денис изсумтя, стана и нервно закри из стаята. Има още половин година до следващия контейнеровоз от Земята. Трябва да продаде пет хиляди автомобила. Във всяка друга колония това щеше да е нищо работа!

— Ще видим дали не е прието... — измърмори той. В душата му бавно се разгаряше възмущението на свободен гражданин на Земята, сблъскал се с късогледството на аборигените. — Народът винаги е ненавиждал ограниченията, налагани от властта!

След половин час Денис вече шофираше по столичните улици. Ярво оранжевата „Лада-Буря“ сияеше в полумрака. Наистина сияеше — Денис беше включил лека луминесценция на купето. Ръбестите грубовати автомобили местно производство изглеждаха съвсем жалки редом до него. Някои пронизително виеха с електрическите си двигатели, някои (Денис разбра това по миризмата и потръпна) изгаряха във вътрешността си високовъглеродно гориво.

Денис свали покрива на колата, включи климатика на турбо режим (миризмата на изгорели газове веднага престана да се усеща). Спря на червен сигнал на светофара.

До него спря ниска бяла кола — също със свален покрив. Очевидно, по местните критерии — разкошна. Две симпатични

момичета погледнаха с любопитство към Денис. Денис се усмихна в отговор. Той знаеше, че се харесва на жените, и понякога се хвалеше, че може да продаде „Лада-Кадет“ на солидна дама, притежаваща „Бентли-Нео“.

— Вие от Земята ли сте? — попита момичето, седящо зад волана.

— От Земята — кимна Денис, пусна волана и с едно докосване на бутона включи автопилота.

Светофарът светна зелено. Умната автоматика задвижи колата и я поведе редом до местния кабриолет. Момичетата любопитно наблюдаваха ставащото... да не блъснете някого, глупачета...

— Как се казва вашата кола? — Денис реши да форсира събитията.

— Отворен покрив, версия осем точка три — отвърна шофьорката. Денис потрепери. Така можеше да се кръсти компютърна програма, а не автомобил!

— А пък моята е от Земята. „Лада-Буря“!

Стори ли му се, или лицата на момичетата трепнаха?

— Страхотна кола! — извика Денис. — Искате ли да се повозите?

Момичето натисна спирачките толкова рязко, че Денис не успя да реагира. Той се понесе напред, а местната браква с отворен покрив остана да стърчи наскрел улицата.

Денис изруга. Доминик не беше преувеличил...

Спряха го след пет минути. Две полицейски коли, груби, но бързи, с включени сирени, притиснаха ладата към бордюра. И като видя суровите лица на полицаите, Денис разбра, че проблемът не е в несъобразена скорост.

Последва полицейския участък, протокол, свидетелски показания на момичетата от кабриолета и голяма глоба. Провървя му, че момичетата се бяха поддали на обаянието на земния гост и леко смекчиха показанията си. В крайна сметка го обвиниха не в „рекламен акт на публично място“, а само в „твърде шумно изразяване на емоции, нарушаващи обществения ред.“

Накратко — размина му се доста леко.

Доминик го посети на следващата вечер. Денис седеше в хотелската стая, потопен в кодекса на местните закони.

— Нищо няма да намериш — утеши го Доминик. — Няма вратичка. Трябва да почакаш, докато обществото им не еволюира по естествен път. Три-четири години... Максимум — десет.

— Трябва да продам пет хиляди автомобила за половин година — мрачно каза Денис. — Ако ги продавам сам... без да разчитам на местните... ще купят две или три коли на ден.

— О! — Доминик кимна. — Това вече е реалистично. За половин година ще продадеш петстотин автомобила и, повярвай ми, това ще е прекрасен резултат!

— Трябва да има изход — отрязва Денис. — Винаги има изход. Например в древността, когато са се появили първите автомобили, тогава изобщо не е имало реклама, нали? А са продавали автомобили.

— Имало е реклама — опроверга го Доминик. — Но не е там работата. Ако стоката е уникална, няма защо да я хвалиш. Всичко наоколо се возят в карети, а ти — в автомобил. Разликата е очевидна, нали? А тук — всички се возят в автомобили, и ти се возиш на автомобил. Техните автомобили са лоши, твоите са хубави... но как да обясниш тази разлика?

— Измислих нещо — каза Денис. — Ще засия до двеста и ще се блъсна в бетонна стена. На някое оживено място! Когато всички видят, че не съм пострадал сблъсъка, веднага ще се хвърлят да купуват „Лада“.

— Това ще се класифицира като „публична реклама на стока чрез демонстрация на уникалните му качества“. — Доминик беше толкова любезен, че се зае да прелиства кодекса в търсене на съответния член. — Разбери, Денис. Ти не се бориш с глупави и вредни закони. Законът винаги може да бъде заобиколен. Ти се опитваш да промениш тяхната психология.

— Може би — цирково представление? — предположи Денис. — Смели състезатели в красиви земни автомобили...

— Има закон за забрана на скритата реклама.

— Знам — призна Денис. — Ами ако подаря няколко автомобила на известни хора? Популярни певци, спортисти, дори — политици...

— И това е противозаконно.

Денис вдигна ръце.

— Предавам се. Вече разбрах, не си дошъл тук да търгуваш с макарони, а с фиати. И господин Тигури-сан не е искал да продава риболовни мрежи, а „Тойота“.

— „Нисан“. Денис, разучил съм всичко. Единственото, което имаш право да направиш, е да купиш магазин, да му окачиш семпла табелка с надпис „Автомобили“ и да чакаш клиенти.

— Това вече съм го направил — призна Денис. — Наех стария стадион, извадих колите...

— Ти дори не можеш да напишеш „Автомобили от Земята“ — продължи Доминик. — И не можеш да хвалиш всички забележителни особености на своята „Лада“. Можеш само да връчиш на купувача брошура от сива хартия, на която със скучен технически език са изброени техническите характеристики на колата. А знаят ли купувачите каква е разликата между роторно-монополен и електрически двигател? Разбират ли какво означава „гравиинерционна система за безопасност“?

— Ще им обясня!

— И ще нарушиш закона за рекламата. — Доминик въздъхна. — Ех, само ако автомобилите ни летяха във въздуха! Тогава не трябва нищо да се обяснява. Всички веднага ще видят — това е нещо съвсем ново, съвсем различно. Но автомобилите са по-удобни и по-изгодни за движение по пътищата. По-удобно е да се пътува на колела. И за обикновения купувач всеки автомобил е желязна кутия на четири колела. Рекламата е нужна точно за това — да обясни по какво едната кутия се отличава от другите.

— Същността на всяка реклама е да подчертава разликите — съгласи се Денис.

— Но точно това не можеш да направиш — заключи Доминик. — Отпусни се, Денис. Няма измъкване. В такава ситуация дори Хенри Форд би се отказал.

Той добродушно потупа Денис по рамото и излезе.

Фразата беше утешителна. Но Денис не й повярва. Легендарният майстор от древността, превърнал производството на автомобили от изкуство в занаят, все щеше да измисли нещо. Ако помислим, и неговата ситуация не е била по-добра. На пазара е имало много автомобили, Форд е имал един-единствен модел. Не най-добрият. При това само в един цвят...

Денис скочи и тичешком излезе от стаята.

Доминик откри Денис на стария стадион, превърнат в автосалон за земни автомобили. Няколко десетки местни продавачи с унил глас разказваха на потенциалните купувачи за автомобилите с марка „Лада-Буря“. Купувачите бяха много. Няколкостотин.

Денис говореше по телефона — и доколкото Доминик разбра, ставаше въпрос за спешна доставка на нови автомобили от Земята.

— Какво, нима работи? — възкликна Доминик, сочейки с неविждаана досега експанзивност към стадиона.

Площта беше запълнена с безкрайни редове с автомобили „Лада“. Всички бяха в черен цвят.

Денис завърши разговора. Кимна и отвърна:

— Нали виждаш... Помниш ли тази история? Форд е имал само черна боя за автомобилите си. И тогава казал, че купувачите могат да изберат произволен цвят...

— При условие, че е черен... — завърши Доминик. — Но защо това работи? Купувачът иска да има избор! Купувачът иска колата му да си променя цвета, да ѝ се сваля покрива, за да бъде необичайна, индивидуална...

— Точно така — съгласи се Денис. — На Земята е така. Защото имаме много голям избор. Всеки се самоутвърждава както може. А тук хората не са свикнали да изпъкват. Тук се боят от непривичното — защото е неприлично. Затова зададох на всички автомобили един и същи цвят и изключих функцията за промяна на цвета. И когато тази сутрин пет хиляди автомобила преминаха през града по пътя дотук, всички разбраха — автомобилът трябва да е именно такъв. Черен.

Към тях се приближи местен жител — възрастен, солиден. Вежливо поздрави. Попита:

— Мога ли да си купя автомобил в оранжев цвят?

— Можете — кимна Денис и се усмихна широко. — Но при условие, че е черен.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.